СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 61. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 15-го БЕРЕЗНЯ 1951. No. 61. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 15, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

У СЕНАТІ УХВАЛЕНО ВИСЛАТИ ЧОТИРИ ДИВІЗІЇ В ЕВРОПУ

Вашинґтон, 13 березня. — Дві сенатські комісії одноголосно ухвалили підтримати намір адміністрації президента Трумана вислати ще цього року чотири дивізії наземної армії до Европи. Водночас комісія палати репрезентантів не допустила 21 голосами проти 14 внесок, щоб заборонити на цілий рік висилку американської армії в Европу.

Ухвала об'єднаних сенатських комісій, а це закордонних справ і збройної служби прочистила шлях до дискусії висилкою і над змаганням деяких сенаторів до контролі Конґресу над дальшою можливою висилкою армії закордон. При ухвалюванні резолюції в сенатських комісіях ухвалено 13 голосами проти 11 постанову, що при дальших посилках армії треба конґресової згоди. Тому, що в комісіях ця застрога перейшла тільки двома голосами більшости, ідуть змагання, щоб в повнім сенаті її цілком виключити. Дискусія над резолюцією почнеться в четвер.

Гувер протестує проти висилки війська.

Колишній президент Герберт Гувер заявив, що висилка дальших чотирьох дивізій армії, в додатку до теперішніх двох, до Европи буде „неоправданим ризиком" і може довести до війни, якá буде війною" сти до війни, яка буде війною „для закінчення цивілізації взагалі". Це сказав Гувер в розмові при закритих дверех до групи республіканських провідників сенату й палати. Він висловив протест проти змагань у Конґресі до підтримання збройними силами Атлантійського Пакту і насварив на „генералів інфантерії" з Пентаґону. Приявні на розмові кажуть, що це була найгостріша промова Гувера проти наміру адміністрації Трумана висилати чотири чергові дивізії наземної армії, як частину міжнародних збройних сил під команду ген. Двайта Д. Айзеньавера.

КОСТЕЛЛО ВІДПИРАЄТЬСЯ „БОСІВСТВА"

Ню Йорк. — Сенатська слідча підкомісія, яка заїхала до Ню Йорку, переслухала з черги найбільше ославленого „ракетіра" Франка Костелла для інформацій про організацію грачів і про його власний маєток. Костелло заявив, що він не є ніяким „босом" над грачами, що не знає про грошеві справи нічого, навіть про дарунок для нього в сумі $60,000, які, як це зізнали попереднього дня свідки, він дістав від інших підпільних грачів на заложення майдану для кінських перегонів. Для опрокинення його зізнання комісія покликала свідків, які підслухували його телефонічні розмови. У них співрозмовники називали Костелла „босом". Виявилося теж, що він має зв'язки з підприємцями підпільної гри в Маямі, на Флориді і в Ню Орлінс, в Луїзіяні.

В АМЕРИЦІ

● **Нові атомові вибухи** заповів голова Комісії Атомової Енерґії, Гордон Дін. Здогадуються, що досліди будуть зроблені з нападом з повітря на кораблі серед океану.

● **Відправили зі служби урядовця атомової комісії за те, що дав наперед знати своєму приятелеві про закупно ґрунтів у Савт Каролайні на досліди з атомовою зброєю. Цим урядовцем був Конрад МекКелві, який підготовляв мешкання для робітників у цій околиці.

● **63,000 медсестер потрібно** для праці в різнородних установах підчас підготоовки до мобілізації. Самий тільки Корпус Доглядачок Армії потребує 3,600.

● **Відбув тюремну кару, заповідає нову агітацію** секретар комуністичної партії, Евген Денніс. Він сидів 10 місяців за непослух Конґресові, а тепер вичікує висліду апеляції від присуду на п'ять років тюрми, разом з 10 іншими членами американського Політбюра.

Можливість зміни воєнних цілей в Кореї

О. Н. ДОБАЧУЮТЬ БЕЗВИГЛЯДНІСТЬ ОБ'ЄДНАННЯ КОРЕЇ ВІЙСЬКОВОЮ СИЛОЮ. — ЗДА ПЛЯНУЮТЬ ОБМЕЖИТИ ЗАВДАННЯ СВОЇХ ВІЙСЬК ДО 38-МОЇ ПАРАЛЕЛІ. —

Лейк Соксес, 14. березня. — Дипломати Об'єднаних Націй поступово резиґнують з пляну об'єднати Корею при допомозі військової перемоги, як теж Злучені Держави мали б осторожно і без розголосу обмежити завдання своїх військ в Кореї тільки до 38-мої паралелі, старого кордону між Корейською Республікою і опанованою комуністами Північною Кореєю. — Заповідь того добачується теж в останніх двох виступах аліянтських командантів в Кореї, ген. Мек Артура, що говорив про „безвиглядність" корейської війни, якщо міжнародні політики не винесуть важливих політичних і військових рішень, які переходять його власні компетенції, як і ген. Ріджвея, який добачує „величезну перемогу" аліянтів та „монументальну поразку" комуністів вже на випадок, якщо б війна закінчилася на 38-мій паралелі. О. Н. готові змінити свою воєнну ціль в Кореї відносно об'єднання під впливом обставин, головно масової інтервенції у війні комуністичного Китаю, величезних армій якого не можна розбити теперішніми обмеженими аліянтськими силами в Кореї, а на війну проти самого китайського аґресора поодинокі країни не виявляють великої охоти. Ці зміни в аліянтських плянах мали б наступити без окремих ухвал і окремого розголосу, бо політична боротьба за них продовжувалася б.

● **Генрі Кеій**, що створив французький уряд майже в цілости в попередньому складі, рішив продовжувати в парляменті дебати над новим виборчим законом, що було причиною відставки попереднього уряду.

● **Один мільйон статтів** надруковано впродовж року на тему технічного розвитку, в цьому около 4,500 на тему атомової енерґії — повідомлено з бібліотеки головної квартири Об'єднаних Націй.

ГЕН. МЕТЮ Б. РІДЖВЕЙ, командант аліянтських сухопутніх сил в Кореї, під час інспекції фронту.

НАРАДИ В ПАРИЖІ БЕЗУСПІШНО ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

Париж, 14. березня. — Вчорашні наради заступників міністрів закордонних справ, що обговорюють і мали б встановити порядок нарад для міністрів чотирьох великодержав, продовжувалися безуспішно теж вчора. Проте, на вчорашній сесії вперше заторкнено справу корейської війни, як генеральний секретар французького міністерства закордонних справ, Олександер Пароді, заявив совєтському представникові А. Громикові, що властне війна в Кореї та великий страх перед аґресією Совєтського Союзу є головними причинами теперішнього політичного напруження в світі. — Хоча конференція мала б скінчитися вже цього тижня, її учасники теж вчора не могли прийти до жадного позитивного висновку щодо програми нарад міністрів.

ЗА ПЕРЕМІНУ АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ НА ФЕДЕРАЛЬНИЙ СОЮЗ

Ню Йорк, 13 березня. — Два сенатори Злучених Держав, а це Естес Кіфовер з Теннесі і Ґай М. Джілетт з Айови; колишній секретар війни Роберт П. Патерсон; колишній член Верховного Суду Овен Дж. Робертс і кол. амбасадор до Японії, Джозеф Дж. Гру — всі вони були промовцями на обіді Комітету Атлантійського Союзу в готелю Валдорф Асторія і заявилися за переміну теперішнього Північно-Атлантійського Пакту в Атлантійський Федеральний Союз. Сен. Кіфовер, який перебуває в Ню Йорку як член сенатської комісії для прослідження злочину, підніс високо заслуги ген. Аюзенгавера як команданта міжнародньої армії країн з Атлантійського Пакту і заявився за тіснішу злуку цих держав в один могутній сфедералізований союз. Сен. Джілет виявив, що він і 26 інших сенаторів віднеслися у цій справі до 39 законодавців атлантійських країн з проханням прислати їм інформації про можливість такого союзу для спільної оборони. Патерсон остеріг, що Москва може наказати балканським сателітам почати похід проти Тіта.

ВОРОГ „ЗНИКАЄ" З КОРЕЙСЬКОГО ФРОНТУ

ЧЕРВОНІ ПАНІЧНО ВТІКАЮТЬ НА ПІВНІЧ; АЛІЯНТИ 20 МИЛЬ ВІД ПАРАЛЕЛІ

Токіо, 14 березня. Комуно-китайські і північно-корейські війська в Кореї вчора продовжували практично „зникати" з фронту, втікаючи панічно на північ. Аліянтські війська в своєму поході до 38-мої паралелі, від якої вони ще віддалені около 20 миль, натрапляють на „порожнечу" і тільки в поодиноких місцях заблукані ворожі загони пробують ставити опір. В аліянтському наступі, що почав широким півколом обходити і оточувати колишню корейську столицю Сеул, мало б брати участь около 200,000 вояків. На східному секторі фронту аліянти вступили до Юдонґ. Ворог залишає свої укріплені позиції в горах, підміновуючи їх та в поодиноких випадках виставляє одягнені в китайські військові уніформи солом'яні кукли, що виглядають на вояків та мали б заставляти до осторожности наступаючих аліянтів і тим сповільнювати їх похід. Про „малий або жадний контакт з ворогом" повідомляється теж з центрального і західного секторів фронту. Аліянтське командування ще досі не може вияснити таємниці швидкого, з усіми проявами паніки, відвороту в багатьох випадках чисельно переважаючого ворога і тому аліянтські війська наступають дуже осторожно, — щоб не попасти в засідку, тим більше, що розвідка повідомляє про підтягання ближче до фронту нових великих ворожих резерв зі запілля. Початково аліянти сподівалися нового генерального наступу червоних в районі Сеул та в районі де зливаються ріки Пухан і Гонґчон, але вчора повітряна розвідка ствердила, що й з цих двох районів великі маси ворожих військ є у відступі на північ. Припускається можливість, що „вбивча акція" аліянтів, яка коштувала ворогові около 170,000 втрат від 25-го січня, заставила червоних змінити їхні пляни. Аліянтська авіяція теж впродовж вчорашніх боїв брала в них найактивнішу участь, виконавши всіх 797 місій, отже рекордову кількість в корейській війні.

● **Дальших 30 „ворогів народу"**, в тому чотирьох редакторів, були розстріляні червоними китайцями біля Кантону в останніх днях.

МОЖЛИВІСТЬ НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ДЕСАНТУ В КИТАЮ

Таіпеї, Формоза, 14. березня. В цій провізоричній столиці національно- китайського уряду щораз частіше говориться про можливість десанту військ маршала Чіянґ-Кай-ші на зайнятий комуністами китайський континент. Справа тепер ускладнюється тим, що президент Труман, даючи американській Сьомій Фльоті наказ перебрати охорону Формози перед евентуальною інвазією червоних, зобов'язав рівночасно Чіянґа, що він не вестиме жадних аґресивних дій проти китайського континенту. — Проте, обставини тепер змінилися, і навіть краєвий командант Американського Леґіону, що відвідує тепер Формозу, висловив домагання, щоби Злучені Держави не тільки дозволили, але й допомогли націоналістам зробити десант на континенті, що має тепер багато виглядів на успіх та який без сумніву сильно послабив би комуно-китайське становище на фронті в Кореї.

ЗАКОРДОННІ КИТАЙЦІ ПІДДЕРЖУЮТЬ ЧІЯНҐА

Тайпей, 14. березня. — З хвилиною, як комуно-китайський уряд почав явну аґресію в Кореї, майже вся величезна маса китайців, що перебуває поза кордонами Китаю, однодушно висловлює свою піддержку націоналістичному урядові Чіянґ Кай-ші та дає йому допомогу. На найближчий час тут заповіджено приїзд багатьох делеґацій китайців з Филипин, Сіяму, Індо-Китаю, Бурми та інших азійських країн. Між цими китайцями є вже й ті, що початково були прихильниками червоних. На зміну їхнього становища вплинула головно кривава розправа червоних проти соток тисяч „ворогів народу", їх залежність від Москви і аґресія в Кореї, як теж мужність самого національно-китайського уряду.

НЮЙОРСЬКА АСАМБЛЕЯ УХВАЛИЛА ЗАКОН ПРО ЦИВІЛЬНУ ОБОРОНУ

Олбені, Н. И. —Проти сильної опозиції демократів стейтова леґіслятура ухвалила бил цивільної оборони, предложений губернатором Дюї. Законопроєкт піде ще до сенату. У проєкті находиться постанова про відсунення з „делікатних становищ" нельояльних працівників цивільної служби підчас мобілізації оборони. Демократи закидали, що губернатор дістає завеликі права в цьому законі і тому голосували проти нього. Стейтовий сенат одобрит іменем стейту умову про взаємну цивільну оборону між стейтом Ню Йорк і дев'ять сусідними стейтами.

Окремо ще внесено законопроєкт про внасиґнування $25,000,000 зі стейтових фондів на побудову сховків від нападу з повітря. Коли стейт ухвалить цю суму, може надіятися допомоги для стейту й міста Ню Йорку з федеральних бондів на побудову сховків. Такі сховки можуть коштувати до $1,00,000,000.

ШПИГИ ВЖИВАЛИ СОВЄТСЬКОЇ АМБАСАДИ В МЕКСИКУ ЗА ПОСЕРЕДНИКА

Ню Йорк. — Шостий день розправи проти Джуліюса Розенберґа й його жінки, обвинувачених в атомовім шпигунстві на користь Росії був виповнений зізнаннями колишнього сержанта Дейвида Ґрінґлесса, який в рр. 1945-46 був приділений до атомової ляборáторії в Лос Аламос, у стейті Ню Мексіко і був відпущений з армії з почестями 28 лютого 1946 р.

Коли в місяці лютім у Лондоні арештовано совєтського атомового шпига, д-ра Клавса Фукса, який діставав атомові тайни від Ґеррі Голда з Филаделфії, до Ґрінґлесса прийшов Розенберґ і запропонував йому втечу зі Злучених Держав до Мексика, звідти до Швеції, потім до Швайцарії а дальше до Чехословаччини. Ґрінґлесс мав написати листа до совєтської амбасади в Мексику Місті під прибраним ім'ям „І. Джексон", а після того мав на означеному місці з'явитися тайний післанець з цеї амбасади в Мексику і передати йому готовий пашпорт на виїзд до Европи. Розенберґ заоферував тоді Ґрінґлесові фонди на виїзд, з яких після арештування Голда, 23 травня 1950 р., дав йому готівки $1,000 а дальше обіцяв ще $6,000 „російських грошей" — як каже свідок. Одначе Ґрінґлесс не виконав цього пляну і незабаром його арештували агенти Федерального Слідчого Бюра. Усіх грошей дістав Ґрінґлесс від Розенберґа $5,000 за свої услуги. Адвокати оборони пробували звертати увагу свідка, що він своїми зізнаннями загрожує життю своєї жінки й сестри, одначе він не дався збити з пантелику такими замітками і дальше обстоював своє зізнання.

„ЮСТИЦІЯЛІЗМ" ЯК НОВИЙ СУСПІЛЬНИЙ ЛАД

Буенос Айрес, Арґентина. —На третій Між-Американській конференції суспільної забезпеки репрезентує Злучені Держави делеґація під проводом Артура Алтмейера, адміністратора системи суспільної забезпеки.

Делеґат ЗДА, відкриваючи конференцію, завважав, що всі ідеологічні групи кладуть вагу на цю саму ціль, а саме на поправу долі „простої людини", одначе він звернув увагу, що добробут повинен іти в парі зі свободою людини.

Після того виголосив президент Арґентини, Хуан Перрон, промову, в якій після привіту для гостей вияснив свою теорію нового суспільного ладу, який він називає „юстиціялізм". Є це режим, посередний між капіталізмом і комунізмом. Цей лад рахується з дійсним станом людини і суспільности і це є „головною підставою щастя народу", як твердить Перрон.

● **Річницю дарунку Андрія Карнеґі** з $5,200,000 на будову 65 філій Прилюдної Бібліотеки в Ню Йорку відсвяткували в ратуші. Дарунок був зроблений 50 років тому. Плян розширення бібліотеки випрацював д-р Джан Шов Виллинґс в 1895 р. Карнеґі дарував на різнородні бібліотеки в світі разом $56,000,000.

НОВІ КОНТИНГЕНТИ АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬК В НІМЕЧЧИНІ

Франкфурт, 14 березня. — Командант американських військ в Німеччині, ген. Томас Т. Генді, повідомив вчора, що там вже прибули перші з'єднання славнозвісних „Ренджерс" (очайдухи, сміливці), що вславилися вже в попередній війні. Вони перейшли всебічний вишкіл боротьби в нових обставинах, включно з парашутами та в боротьбі у ворожому запіллі. Рівночасно з приїздом нових американських військових контингентів тут збільшуються воєнні настрої, бо загал вважає, що „американці знають" про підготовку совєтської аґресії вже цеї весни або з кінцем літа. Але це не перескаджає німецькому населенню нарікати і протестувати проти необхідної окупації новими військовими частинами цілого ряду домів і приміщень, як теж проти підготови до евентуального знищення мостів та інших важливих воєнних об'єктів, якщоб зайшла така потреба на випадок війни.

АДЕНАУЕР САМ ПЕРЕБЕРЕ НІМЕЦЬКЕ МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

Франкфурт, 14 березня. — Канцлер д-р Конрад Аденауер поінформував вчора західних високих комісарів, що він сам рішив перебрати міністерство закордонних справ, в додатку до своїх обов'язків голови коаліційного уряду Західно-Німецької Федеративної Республіки. Сторення такого міністерства заповіли західні аліянти в своїй недавній провірці т. зв. окупаційного статуту, яким нормується відношення між Німеччиною і західними переможцями. Призначення Аденауера міністром закордонних справ мало б бути проголошене офіціяльно президентом республіки, Теодором Гойсом, вже в найближчих днях. Аденауер заявив, що він рішив перебрати і задержати це міністерство, аж доки Німеччині не будуть привернені всі суверенні права.

ЧЛЕН КОНҐРЕСОВОЇ КОМІСІЇ ПРО ПОХІД НА МАНДЖУРІЮ

Ню Йорк.—Перемога китайських комуністів у Кореї дасть Совєтському Союзові повну нагоду звернути свою увагу на Европу й Близький Схід і почати третю світову війну, заявив конґресмен Волтер Джуд, республіканець з Миннесоти, у своїй промові на зібранні Економічного Клюбу в готелю Астор. Він є членом комісії закордонної політики в палаті репрезентантів і стоїть в опозиції до секретаря стейту Діна Ачесона. На його думку Росія почне світову війну тоді, коли Америка дозволить „нашій частині світу" дійти до ослаблення. Він підтримує політику ген. Доґлеса МекАртура, що перемога над китайськими комуністами звільнить цілий Китай з-під комуністичного режиму.

РОБІТНИЧІ ЗАВОРУШЕННЯ В БАРСЕЛЬОНІ

Барсельона, Еспанія, 14. березня. — В останніх днях в цьому головному еспанському портовому місті дійшло до цілого ряду робітничих заворушень, що повстали на тлі домагань підвишки заробітної платні. Під час одної демонстрації 3 особи були вбиті і біля 200 поранених. Тепер ціле місто є під сильною контролею поліції, якій на допомогу вислано ще моряків з трьох воєнних кораблів, що стоять в порті. До Барсельони стягається теж поліційні резерви Робітничі синдикати видали цілий ряд гострих розпоряджень проти страйкарів. Бунти почалися після того, як серед робітників поширилися вістка, що уряд мав признати підвишку платень тільки для державних службовців. До стрілів прийшло тоді, як група робітників почала похід по місті, співаючи комуністичний інтернаціонал. Заворушення в місті були найсильніші за час влади ген. Франка. Під час демонстрацій заподіяно чимало матеріяльної шкоди. Вчора місто почало повільно вертатися до нормального стану.

НОВИЙ КОАЛІЦІЙНИЙ УРЯД ГОЛАНДІЇ

Гааґа, Голандія, 14 березня. Вчора в цій країні закінчилася майже двомісячна урядова криза, як чотири головні партії рішили приступити до урядової коаліції та створили новий уряд. Премієром уряду залишається Вільгельм Дреес з робітничої партії, як теж на свому пості залишився міністер закордонних справ Дірк Стіккер, резиґнація якого була започаткувала кризу. В порівнянні з попереднім урядом, зміни наступили на постах тільки 5 міністрів. Новий уряд відразу приготовив свою політичну програму, до якої належить збільшення видатків на оборону, подиктовані цим деякі обмеження в консумції, як теж збільшення податків та абмеження публичних і приватних інвестицій. Програма буде предложена парляментові в найближчу суботу. Уряд має бути заприсяжений сьогодні.

В СВІТІ

● **Летючки зі закликами до бунту проти Сталіна** мав розкинути між совєтськими вояками у Відні НТС — повідомляє агенство ЮП. Згідно з повідомленням Ройтера з Лондону, той сам НТС передає подібні заклики в російській і українській мовах з таємної радіовисильні „Вільна Росія".

● **1,500,000,000 долярів відшкодування** домагається Ізраїльський уряд від Німеччини в ноті до урядів західних великодержав за вбивства жидів з часів Ґітлера.

● **Юрій Бротан**, перший секретар чеської амбасади в Берні, теж „вибрав волю" та звернувся до швайцарського уряду з проханням признати йому право азилю політичного втікача.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA". P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДОБРИЙ ВОЯК І ДОБРИЙ ДИПЛОМАТ

Юнайтед Прес проголосила, що ген. Двайт Д. Айзенгавер, головний командувач Армією Північно-Атлантійського Аліянсу, заявив на тайнім переслуханні перед Сенатською комісією закордонних справ і збройної служби, що на випадок війни він не вагався б вжити відразу атомової бомби, якщоб тільки був переконаний, що таким чином знищить ворога в достатній мірі.

Ця заява Айзенгавера, одверта й виразна, вже зробила своє враження на ті народи в Европі, що живуть в постійнім страху перед совєтською інвазією. Не менше поділала на них й підкреслена заява ген. Айзенгавера, що російські провідники мусіли б бути „останніми дурнями", щоб зважитись на світову війну, даючи цим до зрозуміння, що на його думку Москва не має найменших виглядів на перемогу в того роду воєнному змаганні.

Ген. Айзенгавер уже нераз забирав слово в справі евентуальної нової совєтської аґресії, але він ще ніколи не говорив ані про атомову бомбу, ні про силу демократичного бльоку у військовому розумінні. До цього часу ми чули радше розмови на тему цілковитої непідготованости демократій до оборони. Але тепер, коли вже в Конґресі перейшли відповідні ухвали щодо збільшення збройних сил та висилки дальших контингентів американських військ до Европи, змінився нагло теж і тон заяв таких високо поставлених і відповідальних осіб, як ген. Двайт Айзенгавер. Як тільки він набрав певности, що збросння в повному ході, тоді й в нього зникли відразу всі сумніви щодо виглядів на перемогу в евентуальному воєнному конфлікті між демократіями і кремлівським тоталітаризмом.

Ці заяви ген. Айзенгавера ще більше додають духа вільній Европі, для якої цей американський генерал уже став „символом перемоги", як це виходить з обширної европейської кореспонденції С. Л. Золцберґера до Ню Йорк Таймс-у з минулого понеділка. Вибір ген. Айзенгавера 12-ти державами начальним командувачем не був „накинений" і не стався тому, що европейські країни не могли між собою погодитись, хто з них мав би заняти це відповідальне становище. Це був вибір з переконання, що якраз ця людина є найвідповідніша. Це пізнати найкраще по тім, що від часу, як Айзенгавер став начальним командувачем та як з цього приводу почав зникати в Західній Европі дух дефитизму, Москва почала міняти свою офензивну тактику, не зважаючи на постійні заяви Айзенгавера, що його Атлантійська Армія є тільки для оборони Західної Европи перед аґресією, а в дальшу чергу для втримання миру в світі взагалі. Айзенгавер в додатку заявив, що він не вмішується „до політики" та в ідеології, але маючи тільки оборону миру на увазі, він, як американець, не може позбутись думки про індивідуальну свободу та волю народів, та що Захід, готуючись до оборони, мусить об'явити одночасно свої високі моральні принципи, за які мав би европейський вояк іти до нової війни, якщоб вона стала неминучою. Ген. Айзенгавер віднісся з найбільшим подивом до французького селянина, який йому в припадковій розмові з гордістю розповів, що його рід уже 600 років працює на тій землі, яка є його господарством. Таке — на думку Айзенгавера — треба подивляти, обороняти і підтримувати.

Хотілося б почути від Айзенгавера відповідь ще й на таке питання: А що буде, як Москва припинить дальшу аґресію, але держатиме в ярмі надалі поневолені нею европейські нації? Але це, мабуть, не дуже дипломатично вже тепер голосно про такі речі говорити людям маштабу і в ролі ген. Айзенгавера.

ПЕРЕДУМОВИ ЄДНОСТИ

Потреба єдности українських сил під кутом визвольних змагань є така наявна, що про неї було б зайво говорити. Автім, про неї вже списано гори паперу, сказано море слів і навряд чи до цього можна б ще щонебудь додати. Єдність стала тугою і мрією українського загалу, як здоров'я для невилічимо хворого. Але часом мається враження, що чим більше ми про ту вимріяну єдність говоримо і пишемо, тим більше від неї віддалюємося на ділі.

Найбільш актуальною справою з-під знаку єдности стала в останньому часі проблема того, що в осторожній формуловці всіляких заяв і резолюцій називається „координацією дій та співпраці" між УНРадою і УГВР. Під цим оглядом та під безсумнівним напором публичної опінії пороблено вже деякі практичні заходи, що стверджено в офіціяльному повідомленні контрольованого УНРадою Українського Інформаційного Бюра про пленарне засідання Виконного Органу в днях 30 і 31-го грудня 1950 і 1-го січня 1951 рр., як теж про зустріч представників УНРади і УГВР дня 23-го грудня м. р. і опісля 20-го січня ц. р. окремі наради представників політичних організацій, що входять в склад У. Н. Ради для „устійнення відношення до становища, що його займає ЗП УГВР".

Український загал погодився з фактом існування тих двох українських політичних тіл: УНРади та її Виконного Органу як традиційного Українського Державного Центру на вигнанні і законного репрезентанта знищеної большевицько - російською аґресією української державної влади, встановленої волею українського народу тоді, як він мав можність ту волю виявити; як теж Української Головної Визвольної Ради, як політичного керівника революційно - визвольної боротьби на українських землях, символом якої стало її збройне рам'я — Українська Повстанська Армія. Між іншим, заклик до „координації дій" між тими двома репрезентаціями видала теж Пан-Американська Українська Конференція з нагоди своєї четвертої сесії в Канаді на початку цього місяця.

З необхідністю такої „координації дій" між УНРадою і УГВР погоджується сьогодні щонайменше велика більшість українського загалу, вважаючи її одною з головних вимог успіху українських визвольних змагань. З цею опінією погоджується, виходило б, теж У. Н. Рада і УГВР. Того вимагає теж Воююча Україна у своєму відомому „Зверненні".

Чому, в такому випадку, ще досі не дійшло до такої координації? Крім необхідности усталити відповідну форму такої співпраці і такого співвідношення, з багатьох фактів пробивається одна чи не найголовніша перешкода: до деякої міри оправданий брак взаємного довір'я. Наведімо тільки два приклади з обох боків.

Згідно з повідомленням паризької „Соборної України", ЗП УГВР поширює видану в грудні м. р. летючку, в якій (цитуємо дослівно за С. У.): „присвоює собі право буди начальним політичним керівником визвольної боротьби в Україні. Вона (УГВР) присвоює собі мандат „бути речником політичних прагнень української нації внутрі і назовні". Дальше: „підпільна влада УГВР" — це „суроґат української державної влади" а її т. зв. Закордонне Представництво переймає „дипломатичні та інші зовнішньо-політичні акції по лінії визвольно-революційної боротьби на Землях й української визвольної політики в цілості", переймає „політично - консолідаційні акції на внутрішньо - українському відтинку на базі визвольно-революційної боротьби". Коментатор „Соборної України", М. Добрянський, називає це „жалюгідною спробою нової диверсії, прикрашеної високопатріотичними фразами про визвольну боротьбу, мабуть на те, щоб українське громадянство могло легше проковтнути цю пігулку нової протидержавної і противизвольної акції".

Якщо УГВР, згляднo її Закордонне Представництво справді поширює цього роду летючки, то воно не може вимагати, щоби український загал, зокрема кола УНРади, ставились з довірям до його тверджень про бажання „співпраці і координації дій".

Це одна справа. Але теж з т. зв. „кол" УНРади не бракує виступів, які не тільки дискваліфікують ті „кола", але теж шкодять і УНРаді, оборонцем якої вони виступають та до якої належать. Згадати б тільки безвідповідальну писанину „Бюлетеня Головної Команди Української Національної Гвардії" у виданні за січень 1950, де в замітці про „нові махінації УГВР" виписується про „збанкротований бандерівський фашизм", про „братовбивцю Лебедя" та „всечесного душпастира бандерівських чекістів" о. д-ра І. Гриньоха, що „виїхав до Америки популяризувати цю злочинну мафію як визвольний рух".

Подібних виступів можна б навести багато більше. Хто і в чиєму інтересі їх інсценізує? Одне можна твердити: вони напевно — особливо сьогодні — не є в інтересі української визвольної справи, ані диктованої нею української єдности.

Хай буде, що такі виступи є припадкові, доривочні, зв'язані з одною або другою ґрупою, що мають тільки посереднє відношення до УНРади чи УГВР. Але це, разом з всілякими досвідами минулого, підкопує взаємне довір'я що є першою і основною передумовою всяких договорень, а тим більше „співпраці та координації дій".

Треба зазначити, що на цьому тлі цілком відмінно прозвучав голос члена Президії УГВР, о. д-ра І. Гриньоха, в його інтерв'ю в „Свободі", як теж спокійна і речева відповідь на це інтерв'ю члена УНРади, д-ра Степана Барана, надрукована в „Українських Вістях". Це є без сумніву база, на якій можна до такої „координації і співпраці" довести, але в цьому мусить допомогти своєю рішучою поставою теж ввесь український загал. Він і буде кінцевим суддею перебігу та висліду теперішніх заходів. З цього повинні здавати собі справу теж ті, що ці практично - формальні заходи роблять. Ми переконані, що на випадок, якщоб в цьому кінцевому процесі об'єднання українських сил виявились будь-які хитрування або спроба підвести партнера, тоді цей власне український загал однодушно і безапеляційно виступить проти виновника, якими б він високими фразами і не закривався та не виправдувався. Всі ми маємо вже досить пустих фраз про об'єднання та рівночасно практичних спекуляцій, щоб до нього не допустити, або об'єднати все під своїм диктатом.

Іван Кедрин.

НЕВІРНА ПОЛЬСЬКА ПРИПОВІДКА

(З нагоди роковин признання Галичини Польщі).

Успіхи таксамо деморалізують, як невдачі. Сталін винятково добре оформулював це свого часу під адресою власної партії: „запаморочення від успіхів". Не тільки польська офіційна політика в рр. 1919-38, але й уся ментальність польського громадянства була запаморочена успіхами. Почалося від вимріяної міжнародної кон'юнктури, від чуда, яке трапляється раз на 1,000 років: у висліді І. світової війни одночасно програли і розвалились обидва вороги Польщі, Німеччина і Росія. Сталося це без заслуги поляків, які проте вміли цю кон'юнктуру знаменито використати. Як 8 січня 1919 року проголошено 14 пунктів Вилсона, між ними була окрема точка про віднову польської держави. Потім ішли успіхи на два боки: Начельни Комітет Народови робив компроміси з Найвищою Радою у Парижі, а польські уряди у краю не трималися їх, всупереч ним створювали „доконані факти" і — діставали „пост фестум" затвердження їх. Цю тактику ведено з нехтуванням всякої міжнародної етики, даючи клясичні ілюстрації до теорій Макіявеллі про „ціль освячує засоби" чи до вислову Метерніха, що він „здібний до всякої нечести". Так було зі шлеськими повстаннями, так було з використанням армії Галлера проти ЗОУНР, так було з „самовільною" (за приказом із Бельведеру) акцією ґен. Желіґовського проти Литви за Вильно, так було врешті із зрадою конвенції з УНР з квітня 1920 р. Виграна війна з Совєтами, що докотились були вже під Варшаву, мир у Ризі 18 березня 1921 та признання Польщі Східної Галичини Радою Амбасадорів 15 березня 1923 — це були найвищі точки успіхів Польщі. Польща зреалізувала в ділянці своєї територіяльної експанзії максимальну програму, — зберігаючи ще гасло прилучення до Польщі Ґданська і Вроцлава — до нової, ще кращої кон'юнктури...

Сьогодні для істориків і державних діячів з історичною освітою є вже річчю недискусійною, що впертий максималізм получений із послідовним насилуванням принципів етики в міжнародній і внутрішній політиці, мусить кінчатися катастрофою. Нема двох думок, що це було дійсною причиною польської катастрофи підчас і після другої світової війни, а не сила німецької армії та зрадливість західних союзників. Німці й аліянти це були лише засоби, що ними кермувала історична Немезіс, існуюча не тільки у поезії чи в античному міті, але у реальному світі, як один із неписаних, проте невідхильних історичних законів. І, здавалось би, що така страшна наука повинна би потрясти до самих основ польською психікою, польським способом політичного думання і підходом до власної державно - політичної проблематики. Нічого подібного! Польська приповідка „Мондри поляк по шкодзє" абсолютно невірна. Офіційна політика польського еміґраційного уряду, однаково ще тоді, коли він був признаваний західніми аліянтами, як і після того, по нинішній день включно, завжди стояла і стоїть далі на ґрунті одностороннього максималізму з відкидуванням згори й безкомпромісово всіх тих прав і претенсій інших народів, що перехрещуються з максималістичною польською програмою. Вона формулована дуже просто у гаслах: Львів і Вильно на сході, Ґданськ і Штетін на півночі, Вроцлав на заході.

Здавалося, що ця максималістична програма захиталася після удару, який прийшов на польський нарід, зокрема на його політичну еміґрацію, після Міколайчика до Варшави і відречення західних аліянтів від польського лондонського уряду. Тоді серед польської еміґрації найголосніше відзивалось концепція — побудувати безпеку майбутньої Польщі на розбитті теперішньої „єдности" Росії і конфедеративному союзі з новоствореними національними державами. Це була концепція „Інтермаре". Офіційно польський уряд ніколи її не признавав, але неофіційно піддержував, хочби особами чільних польських діячів із тих партій, які були заступлені в уряді. Україна фіґурувала у концепції тих нових держав на сході Европи, як одна з ґарантій безпеки також і Польщі. Про кордони окремих держав, що мали б входити у таку конфедерацію, не казалося, зате підкреслювалось, що це другорядне питання у площині такої нової побудови середньої і східньої Европи.

Від якогсь часу пропаґанда „Інтермаре" помітно затихла. За приватними інформаціями автора цих рядків — це стоїть у звязку із зростом польських надій на таку нову міжнародну кон'юнктуру, у котрій можна буде зреалізувати польську максималістичну політичну програму якщо не на 100%, то на небагато менше. В усякому разі серед цих польських надій фіґурують знову Львів і Вильно. За згаданими нашими інформаціями акція лондонського польського уряду зовсім не йде по лінії предкладання конструктивного пляну, який раз на завжди відсунув би не тільки від Польщі, але й від усього світу небезпеку великомосковського імперіялізму, під будь-якими гаслами і видами. Такої амбіції польська політична еміґрація не має. Її амбіція не сягає поза переконування зах. аліянтів, що Польщі сталася кривда у Ялті і що Польща не може бути поменшена у порівнянні з кордонами 1939 року. Здаючи собі справу з того, що ніхто з західніх аліянтів не признав теперішніх західніх кордонів по лінії Найс (Нісса) — Одра і що західні аліянти можуть поступитися німцям (головно в заплату за німецький протисовєтський фронт) у питанні німецьких східніх кордонів, польська еміґрація рахує тепер так: 1) Якщо німці дістануть назад Вроцлав (Бресляв) і Щуцін (Штеттін), то Польща в дорозі „рекомпензати" відзискає Львів і Вильно, плюс Крулевєц (Кеніґсберґ) і Ґданськ, яких не мала перед війною, і таким чином позбудеться німецької загрози від півночі; 2) коли переможе концепція „завернути Росію до кордонів з 1939 року", то Львів і Вильно знову дістануться Польщі; 3) коли б у висліді 3-ї світової війни на терені СССР тамошні народи могли сильно й активно проявити свою волю мати власні держави, і коли б навіть західні аліянти погодились з цією волею та не трималися вперто концепції єдиної Росії, то на цей випадок поляки рахують і на свою мілітарну вищість у зударі з українцями за Галичину і на прихильність у цьому пункті західніх аліянтів. Іншими словами — вони точно тримаються рецепти з рр. 1918-23. В основі цієї рецепти лежить принцип: Будувати свою політику на максималізмі та реалізувати його при допомозі третіх сил, західних союзників, а неґувати порозуміння з безпосередніми сусідами, як річ непотрібну і клопітливу, бо загрожуючу власне тій максималістичній програмі.

І тому помиляється генерал Павло Шандрук, коли у своєму недавному, цікавому прилюдному рефераті на тему нинішньої ситуації і її перспектив покликався м. і. на волю також польського народу розбити російсько - державний монстр. Може польський нарід, що стогне тепер під московським чоботом, ненавидить Росію в усіх її видах, як ненавиділа колись підваршавська Прага, коли її палив і руйнував ген. Пашкевіч. Але польська політична верхівка не працює над розвалом „єдиної неподільної" Росії. „Єдина неподільна" може далі існувати собі, коби тільки була здійснена польська програма „Львів-Вильно"! Не дурно президентом Польщі на еміґрації є той сам Авґуст Залєскі, рутинований дипломат старої школи, що як польський амбасадор у Римі переконав італійський уряд, що на внесення італійця в Раді Амбасадорів призначено Галичину Польщі. Польська політична верхівка рахує, що Росія була б ослаблена на десятки років, що на російський імперіялізм наложено б, кажучи вульгарно, наморднік у постаті різних миротих клявзуль і т. д., і т. п. Про те, що Польща знову опинилась би між двома велетнями, Німеччиною і Росією, і що те ґеополітичне положення творило б надалі точнісько ту саму небезпеку, що за історичної Польщі і за відновленої Польщі у рр. 1919-39 ні офіційна польська політика лондонського уряду, ні маса польської еміґрації та польського громадянства в ЗДА, не думає і над конструктивною розв'язкою цієї проблеми не призадумується.

Чи можна твердити, що поляки помудрішали після шкоди?!

Лев Ясінчук.

„НОВА ЕВРОПА"

(Уривок з повісти: „Данина Молохові").

18)

Все затихло. Народ мов приголомшений розходився пяними кроками. Подорозі задержувалися й читали свіжо наліплені плакати з іменами та провинами вбитих. Між ними — „Юрій Пастушенко — за звязок з забороненими організаціями..."

— — — — — — — —

Чимало таких Пастушенків, повних життя і надій, від насилля перенеслося у вічність. Скільки їх загинуло?.. Але — „Третього Райху" й „Нової Европи" нічого не врятувало...

⁂

Були це останні дні березня 1944 року.

Сірі хмари розпростиралися над Львовом і немов димом закривали Високий Замок. Львівські вулиці, повибивані автами й важкими танками, вкривала густа й брудна кваша топніючого снігу, що обрискувала одежу прохожих, коли її роздавлювали колеса проїжджаючих комунікаційних засобів усякого роду й різної величини. Пасажири львівських виповнених ущерть трамваїв кпили собі відважно й голосно з падаючої сили всемогутної й зненавидженої армії світового сатрапа Гітлера, що з поспіхом гнала з-під Сталінграду на захід.

— Гайль Гітлер, кричить один на вид переїжджаючих танків.

— Нур фір дойче, — добавляє другий.

—Дойче швайне, — добавляє хтось з кута.

— Злам писк, пся креф!

У вікна бюрової кімнати Левчука бив дощ зо снігом і полишав на віконних шибах кривулькові рівчаки.

В кімнату Левчука входив один то другий інспектор різних родів польських шкіл. Вони сходилися тут нераз, щоб побалакати на теми дня, особливо на тему найновіших військових, чи політичних дій, насвітлюючи обережно німецькі звірства над поляками та проповідали по задушевним бажанням польського народу упадок націвського Райху. Сьогодні, коли бачили очевидний відворот військової німецької потуги, були вони сміливіші у своїх передбачуваннях. Вже не тільки критикували німців, але й зв'язували свої надії з приходом червоної армії на „польські" землі, отже й — до Львова.

— Тепер Сталін напевно визволить Польщу, впевнювали на всі лади.

Левчукові було вже забагато слухати того:

— Ви думаєте, — каже, що коли б Сталінові вдалося відвоювати Польщу, то для вас?

— А для кого ж?

— Для Росії; для Росії, — повторив Левчук з притиском.

Деякі з приявних почали обурюватися, а деякі таки іронічно в голос засміялися з цієї для них очевидної нісенітниці.

— Що ви говорите! Ви хіба не знаєте найновіших подій. Прецінь Сталін уже не той, що був. Ви не визнаєтеся в найновіших політичних договорах, не знаєте про нові обіцянки й запевнення! — говорили один поперед другого.

— Хіба „обіцянок", — ніби викинув з себе Левчук. Коли хочете Польщі, то яка вам рація до Львова? Думаєте, що історичні блуди мусять завжди повторюватися?

— Пане колеґо, ви українці, видно, ставите дальше на Гітлера, а ми ставимо — на Сталіна.

— Якщо Катинь вам нічого не говорить, то дуріть себе дальше. Але не маєте ніяких підстав в'язати нас з Гітлером. Окремих виступів деяких невидючих загорільців не можна прецінь узагальнювати.

Розмова ставала щораз голосніша і пристрасніша. Левчук закінчив її заввагою, що „краще нам не сходити на політичні теми, щоб ми тут, в бюрі, не стали ворогами". Хто зна, як була б закінчилася ця політиканська балачка, коли б її не перервали свіжі відвідувачі. Були це вчителі з Золочівщини, Брідщини, Збаражчини, що приходили з усним проханням — примістити їх на вчительських посадах десь на захід від Львова. Керманичі польських шкіл порозходилися. З коридору доходив гамір і глумливий сміх. Може зо становища, що його зайняв недавно Левчук.

— Пане інспекторе, я мусів кинути службове місце. Большевики там уже. Прошу якесь інше призначення.

— І я прошу нового призначення, — відзивається цей, що прийшов простоволосий, без ковнірика й краватки. Бачите, так як був я на подвірі, побачив большевицькі танки, втік через городи й зайшов аж сюди.

— Може б я одержав який зачет на платню. Я втік у тому, як мене бачите. Мав кусок хліба в кишені і вже зїв. Не маю ані теплої одежі, ані капелюха.

Левчук не встигав диктувати секретарці декрети іменування вчителями в Самбірщині, чи Дрогобиччині, найдальше висунених на захід округах з галицького (себто львівського) „дистрикту". Добавочно писав до каси накази на виплату зачетів, згідно з новим уповноваженням.

— Пане інспекторе, заіменуйте мене вчителем у Коломийщині, прохає бувший директор однієї з львівських книгарень, по званю вчитель.

— Як то? Та ж Коломийщина вже може сьогодні під большевиками. Я не можу виготовлювати іменувань для большевиків, — каже Левчук.

— Бачите, в мене хвора дружина, малі діти, я не можу пускатися в непевну дорогу. Признаюся вам поправді: залишуся тут, всьо мені одне. Такий декрет може мені придатися.

— Прошу мені дати іменування на краківський дистрикт, прохає інший.

— Мені не вільно настановляти на чужий дистрикт, — бороніться Левчук.

— Що ж мені з Самбірщини, чи Дрогобиччини. Там теж будуть незабаром большевики, боронить той свою вимогу.

— Але зрозумійте, що я не маю права цього робити.

Прохачі посумніли. Левчук боровся з собою: з одного боку наказ, обов'язок, а з другого життєва конечність. І диктував:

„Такого-то пана настановляється вчителем у коломийській окрузі від дня..." (подав далеку дату взад).

„Такого-то звільняється від обов'язків учителя в галицькому дистрикті для роблення заходів на іменування в краківському" (дата взад). Всуміж з копицею інших паперів підсував їх начальникові до підпису.

В бюрі панувала нервозність. Кожний з бюровиків був переконаний, що важкий вал сталінської армії перекотиться й через Львів. В „особовому відділі" йшла гарячкова робота. Гарно оформлені течки окремих учителів дистрикту пересувалися через руки яких десятьох урядовців, що виймали відти життєписи кожного вчителя й віддавали їх возьному на спалення. Перешукували в течках, щоб не залишити ніякого документу, що міг би дану особу якнебудь представити в поганому світлі перед будучою владою.

Але наближався нарешті час, коли й Левчук мусів по-

(Закінчення на стор. 4-тій).

З ВЕЛИКИХ ДНІВ ЗАКАРПАТТЯ

В 12-ТУ РІЧНИЦЮ КАРПАТО-УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

Похилились українські національні прапори і тридцять тисяч рук піднеслося вгору. З тридцятьох тисяч грудей пролунало гучно й рішучо: „Присягаємо!" Тридцять тисяч учасників Всепросвітянського З'їзду в Ужгороді 17 жовтня 1937 р. на площі князя Коріятовича, на заклик сл. п. Івана Рогача складають приречення бути вірними синами українського народу й боротися за повну державну незалежність. Так маніфестують своє національне відродження після майже тисячелітньої неволі сини й доньки тієї частини Української Землі, що її ще недавно дехто дозволяв собі називати „землею без імени". Сьогодні закарпатські українці втішають пробудника своєї вужчої Батьківщини, Олександра Духновича, бо вони „оставили глибокий сон", а перед Великим Тарасом присягають на готовість „рвати кайдани"...

Рік пізніше столиця князя Лаборця на тій же площі 27 жовтня 1938 р. урочисто вітає перший український уряд на чолі з о. Д-р Августином Волошином. „Підкарпаття — незалежна держава!" — залунало по всьому краю і всьому світу. — Серця своїх українців сповнені несказаною радістю, а заразом рішучістю боронити відроджену Батьківщину.

„Ні мадярам, ні полякам Підкарпаття не дамо!" — заявляє людність Закарпаття на багатотисячелюдних маніфестаціях у всіх закутинах країни у відповідь на мадярсько-польські зазіхання.

„Наш веселий гомін, спів — хай несеться в Київ, Львів!" — посилає привітання город князя Коріятовича своєму материкові з багатотисячної маніфестації українців Мукачівщини, що відбулася 30 жовтня 1938 р. Цей момент вияву радости й соборности відмічуємо ще з більшим задоволенням тому, що дія відбувається саме в ще недавньому центрі мадяро-москвофільства, з яким рішучий бій провела національно свідома молодь, очолювана учнями Української Торговельної Академії.

Ця молодь і тепер, вже місяць, сумлінно виконує службу Української Національної Оборони проти мадяро-москвофільського терору. Вже кількакратно доводилося відбувати завзяті бої, щоб дати можливість українським інституціям працювати. Тому від святкових заяв перейдено до діла — зв'язок з Начальною Командою УНОборони в Ужгороді функціонує нормально, зброю частково вже роздобуто і щоночі кілька соток людей виконує оборонну службу. Молодь — вдень у школі, а вночі на стійках...

На стійках застало нас і проголошення наслідків зловісного віденського арбітражу вночі з 2 на 3 листопада 1938 р. І тільки дякуючи стежам УНОборони не зруйновано українських закладів та інституцій розагітованою мадярсько-бродіївсько-фенциківською юрбою.

Заподіяна рана на українському національному тілі дуже заболіла, але закарпатський українець затис кулаки, закасав рукави й став до державного будівництва.

Державно-творча праця йде не тільки в новій столиці Срібної Землі, Хусті, але й усюди там, де б'ється українське серце. В обкроєній ріббентропо-чіянівською сваволею країні наладнується адміністрація і комунікація, пожвавлюються культурне й господарське життя. Швидко організується українська збройна сила „Карпатська Січ", що геройчно відбиває польсько-мадярських диверсантів..

Карпатська Україна переживає великі дні не тільки державного, але й національного відродження. На сторінках „Нової Свободи" появляються невпинним потоком заяви ще недавніх москвофільських діячів про те, що раз на завжди поривають із блудним мадяро-москвофільством і активно включаються в конструктивну роботу.

Дотеперішній центр москвофільства, Свалява, капітулює і щиро та віддано включається в ритм життя. Державні святкування 20-тої річниці Соборности, в неділю 21 січня 1939 р. та багатотисячний окружний З'їзд Карпатської Січі 26 січня — це могутні маніфестації — єдности й соборности українських народних мас та їхньої волі жити вільним життям і готовости боротися за здійснення цієї волі. Свалява відродилася, Свалява знайшла себе і включилася в державне будівництво.

Хто з нас не пригадує суботи — 11 лютого 1939 р., коли на верхів'ях південного схилу Карпат запалали вогні свободи, що їх стихійно розпалювала людність на вияв своєї радости. Ці вогні передають радість закарпатських українців братам по там-той бік Карпат. А вони, ховаючися ввесь час від польської поліції, і собі відкликаються вогнями свободи на знак солідарности, на знак єдности в боротьбі за Українську Правду.

А радість ця не аби яка! Завтра, в неділю — 12 лютого — відбуватимуть перші в історії України дійсно вільні вибори. Завтра буде обраний загальним голосуванням I. Сойм Карпатської України завтра населення Срібної Землі перший раз в історії виявить дійсно вільно своє „вірую".

У неділю вранці задзвонили радісні дзвони. Святково одягнені селяни поспішають до церкви. Старенький священик відправляє Службу Божу, є вірні благають Всевишнього допомогти їм у визвольній боротьбі Української Нації, молять Господа за краще завтра своєї Батьківщини, просять Всемогучого дати українській владі достатньої сили опертися зазіханням ворогів. Невеличке гірське село Вишня Вижниця на Мукачівщині, готує себе духово до відповідального чину. Після Богослуження людність у свідомості святости йде до виборчої урни і віддає свої голоси за список Українського Національного Об'єднання, на чолі з батьком о. д-р Августином Волошином. Уже в ранніх пополудневих годинах виборці з гордістю вивішують на церковній вежі білий прапор. Білий прапор — це маніфестація майже 100%-кової перемоги УНО, перемоги Української Правди!

Міста й села вільної Срібної Землі уквітчалися, поруч українських національно-державних прапорів, і білими прапорами. Народ виявив свою суверенну волю жити незалежним життям! Народ вибрав офіційних представників своєї волі! Це перший раз у історії!

15 березня 1939 р. руханкова заля колишньої гімназії прикрашена жовто-блакитними та січовими прапорами. Вона вітає послів до I. Сойму Карпатської України, що зійшлися до Хусту з усіх кінців Закарпаття на першу сесію. У залі панує святковий настрій. Сойм ухвалює конституційний закон, а обраний президент держави о. д-р А. Волошин урочисто проголошує: „На основі §§-ів I. і 3-го ухваленого Соймом закону ч. I. проголошую Карпатську Україну Суверенною Карпатсько-Українською Республікою"

Радісна вістка проголошення державної суверенности Карпатської Україні блискавкою пішла по краю і всьому світу. Але, як проголошення IV. Універсалу в Києві вже відбувалося під звуки московсько-большевицьких гармат, так і тепер вже вороги української державности: — мадяри, чехи й поляки, підтримувані німцями й італійцями з одного боку, а московськими большевиками з другого, почали наступ об'єднаним фронтом, щоб знищити новонароджену українську волю.

Та не зламали Карпатські Січовики своїх присяг. Січові відділи на всіх відтинка, під проводом головного команданта, випробованого в боях УВО старшини Гузара-Колодзінського йдуть на фронти. На внутрішньому фронті перемагають чехів, і здобувають зброю й амуніцію. З'нею геройчно боронять край перед мадярським наступом з півдня, а польським з півночі. І тільки через трупи карпатських січовиків по затяжній і нерівній боротьбі вдалося ворогам фізично перемогти. Але духової перемоги вони не здобули. Навпаки, пролита кров ще більше зцементувала українського національного духа, ще більше зміцнила ненависть до окупанта. Вона ще більше надхнула народні маси духом боротьби.

В той спосіб ця, століттями відірвана частина України, навіки знову з'єдналася з своїм материком. З'єднала її спільна боротьба українців з усіх Земель України в лавах Карпатської Січі, з'єднав їх спільний дух боротьби за Українську Суверенну Соборну Державу.

Карпатські Січовики дотримали своїх присяг!

(З нотатника учасника подій).

Петро Надтисянський

М. ДОНЦОВ ВИСТУПИТЬ В Л. М. КЛЮБІ

На найближчих сходинах Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку, 149 2-га евеню, в п'ятницю 16-го березня, виступить недавно прибула з Европи п-ні Марія Донцова з доповіддю „Хто вони?" —репортаж з книжки про невідомих мучеників підсовєтських тюрем. Доповідь почнеться, як звичайно, в год. 7:30 ввечорі. На попередніх сходинах минулої п'ятниці заповіджений скрипковий речитал Тарнавської не відбувся з огляду на недугу скрипачки, але натомість дуже інтересну доповідь про „Різьбарську техніку" виголосив проф. Сергій Литвиненко.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛАДЕЛФІЯ, НА.

Український Банк

Від довшого часу обговорюють на сторінках нашої преси розбудову нашого господарського життя. Зокрема нові наші імігранти основують крамниці, громади будують нові народні доми, говориться про розбудову кооператив.

Одна засада остає вічною — а це те, що все і всюди творяться і живуть такі установи — яких наш загал потребує. Так створились наші братсько-допомогові організації, церкви, Народні Доми — а тепер тільки в декотрих громадах, вже відчувається брак кредитових кооператив.

Досі існують в ЗДА тільки три кооперативні кредитові інституції, а це в Клівленд, Огайо — Українська Щаднично Позичкова Спілка, в Нюарку, Н. Дж., Українсько-Американське Будівельно Позичкове Товариство — та у Филаделфії — Українське Будівельно-Позичкове Т-во (Ukrainian Building & Loan Ass'n, 847 N. Franklin St.). Це товариство, оснозане ще в 1918 р., має тепер оборотового капіталу $200,000.

Ця інституція може приймати гроші на щадничі книжки і платити від них 3 або 4 відсотків; позичати гроші своїм членам на закупно дому, фарми чи малого бизнесу, на довгореченцеві сплати.

Треба сказати, що з цього права користають не тільки старі імігранти, але і новоприбулі, які в минулому році закупили 10 домів в Филаделфії і затягнули в Українському Будівельному Товаристві позичку (морґеж) на $46,000.

Коли б нам вільно було „пуститись" трохи на фантазію — то можна б собі уявити, яку великанську фінансову інституцію ми могли б мати у Филаделфії — коли б тільки одна четверта частина українців у Филаделфії і околиці вложила до свого банку по $100. Це дало б протягом одного дня суму $500,000. А коли б тільки одна частина власників домів перенесла тільки свої гіпотеки (морґеги) в пересічній сумі $2000, то це дало б інвестицію $2,000,000 яка принесла б річно доходу $120,000 і дало б постійну працю кільком робітникам.

Ніхто не ставить нам ніяких перешкод творити таку фінансову інституцію, хіба ми самі.

Все ж таки треба занотувати і цю позитивну нашу сторінку, що наш загал зацікавився Будівельним Товариством до тої міри — що дирекція рішила принимати вкладки та інкасувати чеки кожної п'ятниці від год. 7-9 ввечорі (на поданій вгорі адресі) — щоби дати кожному нагоду користати з услуг цеі кредитової інституції.

І коли ми віримо в те, про що говоримо, ми можемо створити свою величезну кредитову інституцію власними силами і в дуже короткому часі.

В. Г.

ЛОРЕЙН, Огайо

Пів-тисячі на УКК

Згідно з заповідженими плянами, в нас відбулися дві імпрези на ширші розміри. На Свят-Вечір, хор, під управою проф. Я. Барнича, дав радіоконцерт колядок і щедрівок, а о. др. В. Пелліх, у короткій радіопромові до вірних глибоко проаналізував значення Різдва.

В неділю 21 січня, той же хор, під орудою проф. Барнича, разом з групою танцюристів, під проводом п-ні І. Дубас і п. В. Гринькова, дали в „Словінісн Говм" вдалий Вечір пісні й танцю. То було велике пережування і для мистецьких керівників і для виконавців (головно тих, що народилися в цій країні) і для сповненої глядачами залі. А для прияввних американців то було відкриття України в Лорейні. Милу несподіванку справив виступ танцюристів. Настроєві святвечірні деклямації (до колядок) і конферанс (до жартівливих пісень) подала пані Л. Гладка. Фортепіяновий супровід спочивав у руках п-ні Барничевої.

28 січня, в галі українсько-католицької церкви, відбулося Січневе свято.

Стільки про моральні успіхи лорейнців. А тепер, для відміни, про матеріяльні (це тим важніше, що дотепер Лорейн жертвенністю не багато „грішив"). Отже, в нас зорганізовано стягання Національного Датку. В висліді зібрано $340, 50, з чого $288,50 зібрав п. І. Зубрицький, а $51.50 припадає на збірку п. Д. Ліщинського і вплати на руки о. дра В. Пелліха. Коляда на цілі УКК (збирали пп. Р. Левицький і М. Задорожний) принесла $66.25, а збірка на Січневому святі — $30.50. Разом, по кінець січня зібрано й до канцелярії УКК вислано $437.25. Додати до цього, що більш десятка родин свої датки на Національний Фонд вплатили раніше — і виявиться: з (самої тільки українсько-католицької громади!) Лорейну, УКК дістав добре понад півтисячі долярів. А це, віч-на-віч з малим числом громадян, доказує, що в загальній табелі громад, Лорейн на останньому місці не стоїть. Принаймні — по-спортовому кажучи — „до нижчої кляси не впаде"...

О. Н.

РОЗШУКИ

Пошукую п. **Валентину Шлестун**, яка приїхала в серпні 1950 з Німеччини з табору Варнер Касарні. Хто знає про неї, або вона сама прошу зголоситись на адресу: **Ізидора Кошак, 240 Mc Kinley Ave. New Haven, Conn.**

ІЛІЮ ВАРЧОК, котрий перебував в таборі Байройт, Німеччина, прошу подати свою адресу. Маю до Вас важну справу.

DMYTRO TURYLO
c/o Nyack Hospital
Nyack, N. Y.

Пошукую свою сестру **МАРІЮ ПЕТРИК**, замужня, виїхала до U.S.A. 1909 р. зі села Вліх, повіт Зборів. Прошу зголоситися на адресу:

PETRO PETRYK
Iuan de Garay 1743,
Buenos Aires, Argentina.

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ Реальности:

СТАРШИЙ ЧОЛОВІК, понад 60 років, пошукує **СПІЛЬНИКА** (жінка або мужчина) до фарми. Маю $4,000 готівки. Голоситись до:

JOHN SAWCHYN
101 Hope Avenue, Passaic, N. J.

УВАГА! УКРАЇНЦІ ВАРРЕН, ОГАЙО, І ОКОЛИЦІ!

З причини недуги продам лоту в Warren Twp, Bkside Pk 2 Wreyford Ave., north east of Mahoning Ave. В цій справі прошу писати в українській чи англійській мові на адресу:

GEO. SHEWCZUK
4066 Cabot St.,
Detroit 10, Michigan

„ТВОРЧІСТЬ О. ОЛЕСЯ"

На цю тему виголосить доповідь проф. В. Чапленко дня 17 березня 1951, година 7 ввечорі в домівці 10-го Відділу ОДВУ в Ню Йорку (20 Сейнт Маркс Плейз). Доповідь влаштовується заходом Управи клітини „Зарева" — „Смолоскип" у Ню Йорку.

НОВІ КНИЖКИ

Клюб Приятелів Української Книжки випустив з друку нову книжку п. н. „Люди в тенетах" том. І. — В. Чапленка. Книжка має 128 сторінок. Книгарська ціна $1.00.

„Люди в тенетах" це сатирична повість з підсовєтського життя — новість в сучасній українській літературі. Вістря безпощадної сатири цього твору вдаряє по всіх ділянках большевицького режиму в Україні. На прикладі звичайних людей, обплутаних підступними тенетами совєтської системи, автор показав увесь фалш і забріханість цієї системи й усі вирафінувані методи поневолення українського народу.

Книга написана дуже цікаво, висвітлює багато нових сторінок з життя українців під московською займанщиною.

Клюб Приятелів Української Книжки випускає річно 8-12 книжок переважно сучасних українських письменників. Поодинокі книжки кôштують від $1.00 до $2.00, а річна передплата значно дешевша, бо лише $9.50 в Канаді і ЗДА. В Австралії і Великій Британії річна передплата виносить 4-0-0 фунти, а в інших країнах $10,00. Адреса КПУК:

Ukrainian Book Club
834½ Main St.,
Winnipeg, Man., Canada

РАКЕТІРИ ЗАЗНАЮТЬ ПОШАНИ

Ню Йорк. — Підчас переслухування свідків сенатської комісії для прослідження злочину, звертає на себе увагу пошана, яку віддає провідникам зорганізованої незаконної гри не тільки загальна публіка, приявна на переслуханні, але й слідчі агенти. Це можна було пізнати з поведінки супроти вже засудженого „книжковця" Френка Еріксона й голови кількох ватаг, Джозефа Дото, звісного під іменем Адоніса. Прилюдно газети називають їх провідниками ватаг („ґенґс"), а одначе підчас їх переслухання майже кожен, хто з ними має до діла, відноситься до них як до поважних бизнесменів з небувалими осягами. Це робить дивне враження тим більше, що переслухання ведбувається в залі, де на стіні находиться портрет колишнього предсідника Верховного Суду Злучених Держав, Чарлса Іванса Гюса, який, як губернатор Ню Йорку перевів закон проти незаконної гри („ґемблерства"), над яким саме тепер ведеться слідство і в якому ославлені провідники цеї „професії" виступають як свідки. Підчас переслухання вони чваняться своїми знайомствали з адвокатами, суддями й різними провідниками в політиці й товариськім житті.

ПОШУКУЮТЬ СПАДКОЄМЦІВ ГРИГОРА БЛАШКЕВИЧА

Медія, Па. — Авдитор сиротинського суду повіту Делевар з осідком в Медія, Па., пошукує за спадкоємцями Григорія Блашкевича та іншими особами, які можуть мати претенсії до його маєтку. Хто має якісь претенсії до маєтку, має зголоситися на прилюднім переслуханні в судовому будинку в Медіа дня 15 березня 1951 р. в год. другій пополудні за східнім стандартовим часом і виказатися відповідними документами для ствердження своєї тотожности. Адреса авдитора: Джозеф Р. Йонґ, 17 Савт Евеню, Медіа, Пенна.

„Нова Европа"

(Закінчення зі сторони 2-гої)

думати і про себе. На одне був рішений: не залишитися у Львові., дарма, що не почував на собі ніякої провини під ніяким оглядом. Навіть багатьом, бо поверх сотні, що залишилися з совєтського часу, дав учительські посади. Тому, що німці не признавали радянських кваліфікацій, уможливив їм кваліфікуватися тут, щоб зрівнатися у правах з місцевими. Але за два роки, що їх перебув з большевиками, 1939-1941 він мав час і доволі нагод зміркувати, що на це не треба ніякої провини, щоб нараз бути обезціненим і... щонайменше вивезеним у невідоме просторого необнятого Радянського Союзу. Левчук і так нераз призадумувався над тим дивним випадком, що він сьогодні живе, коли прізвища цілої його родини були на енкаведівській листі осіб, призначених на ліквідацію, на щастя на день, коли вже не було в місті большевицької влади. Переїздили й переходили через місто тільки рештки червоної армії, що тягла на схід. Такі списки найшли цікаві львовяни в покинених бюрах при славній — не під ніч згадуючи — вулиці Лонцького.

День свого виїзду устійнив він на останні дні березня, якщо ненадійні події не приневолять приспішити виїзду, або — його унеможливлять.

(Кінець).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Місячні збори Бр. св. о. Николая, від. 369, відбудуться в неділю, 18. березня в год. 4:30 пополудні в церковній залі. Просимо всіх членів прибути на час на збори і заплатити свої вкладки. Взиваємо тих довгуючих членів вирівняти вкладки. — І. Климишин, предс.; А. Деркач, кас.; М. Куба, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8. повідомляє своїх членів, що збори Т-ва відбудуться в неділю 18. ц. м. о год. 2-гій попол. в залі Укр. Клюбу 13 Washington Str. — Н. Мазур, предс.; В. Мандзій, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. Дж. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 18. березня в год. 2-гій пополудні в церковній галі на Roosevelt ave. Проситься всіх членів зійтись на мітінг і платити свої місячні вкладки реґулярно кожного місяця, бо Товариство має багато хворих членів, яким мусить платити хвору запомогу. Члени, що не заплатять свого розмету, будуть суспендовані.

Просимо записуватись до У. Н. Союзу і до Товариства. — Г. Волянський, предс.; Н. Кіра, кас.; І. Маркевич, секр.

РАРІТАН, Н. Дж. — Місячні збори членів від. 332 відбудуться в суботу 17. березня в год. 7:30 ввечорі в У. Н. Домі, 10 Колфакс Стр. Проситься всіх членів і члениць прийти на збори. — П. Олінський, предс.; П. Валіцький, фін. секр; П. Обшанський, кас.; М. Сірман, рек. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Повідомляємо всіх членів від. 397, що вплата місячних вкладок буде в неділю 18 березня в Нар. Домі під ч. 847 Н. Френклін вул. від год. 1-шої попол. Просимо членів вирівняти залеглі вкладки. — О. Штогрин, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю 18. березня в парафіяльній галі, 803 Фронт вул. в 2-гій год. пополудні. Проситься членів прийти на означений час і сповнити свій членський обов'язок. Довгуючі члени, якщо не заплатять вкладки найдалі до 25-го, будуть суспендовані. Рівно ж проситься нових іміґрантів вступати до У.Н. Союзу. — За уряд: Д. Рудакевич, предс.; Г. Біленький, кас.; І. Федорак, секр.

НЮАРК, Н. Дж. — Тов. Калина, від. 459 повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 18-го березня о год. 3-тій пополудні в Українській Централі в Нюарк, Н. Дж. Обов'язком кожного члена прийти на означений час, є дуже важні справи до полагодження. — Уряд Тов.

МАГАНОЙ СИТІ, ПА. — Запорозька Січ, від. 305, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18-го березня, о год. 11:30, зараз по Службі Божій в церковній галі, де завжди. Взивається членів прийти на означений час і вирівняти свої залеглости. Хто не заплатить, буде суспендований.

Урядники вибрані на рік 1951: Н. Максимчук, предс.; М. Тиханевич, кас.; М. Ґентош, секр. Контролери: І. Годованець; Н. Гончак.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. о. Николая, від. 99. відбудуться в неділю, 18. березня, зараз по Сл. Божій в парафіяльній галі. Проситься всіх членів прийти на ті збори і заплатити свої місячні вкладки. — Уряд.

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206, відбудуться в неділю 18-го березня в парафіяльній залі, при 74 Геррис Авеню, в год. 1:00 пополудні. Просимо всіх членів прибути на ці збори, будуть важні справи до полагодження. Також, зараз по зборах будуть наради ювілейного комітету. — І. Околіта, предс.; І. Кокольський, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Mrs. ANASTASIA RYCMAN

58 years old passed away Feb. 21st, 1951, at her home in Yukon, Pa. She was a member of Lodge 101 of Ukrainian National Ass'n of Export, Pa., and born in Western Ukraine February 15. 1893 Surviving with her husband John, are one daughter Sarah and four sons: Frank, Alex, Peter and John Jr., also four grandchildren.

S. Wadrase, Sec'y.

Дня 11. лютого 1951 року помер у 62 році життя

ЙОСИФ МАТКОВСЬКИЙ,

член і предсідник Бр. св. Арх. Михаїла, відділ 147 У. Н. Союзу в Алентавн, Па.

Покійний походив з села Топільниця, пов. Старий Самбір, Західна Україна. Полишив у смутку жену Ксеню, сина Василя, сержанта при Амер. Армії, і пасерба Івана Бручок з женою Марією і двома внуками. До У. Н. Союзу вступив 1929 року.

Похорон відбувся 15. лютого при участи родини, членів Союзу і знайомих з укр. прав. церкви на укр. цвинтар у Фулертон, Па. — В. Й. П.!

І. Федорак, секр.

О. ПЕТРО КАСІЯНЧУК,

з часів німецької окупації реорганізатор і ПАРОХ Свято-Андріївського Собору в Києві, по довшій недузі упокоївся в Бозі в четвер, 1-го березня в шпиталі в Коговс, Н. Й.

Похоронні обряди відправлені вісьмома священиками 2-го і 3-го березня, в церкві св. Миколая в Трой, Н. Й.

У перші роковини героїчної смерти сл. п. Голови Генерального Секретаріяту Військових Справ Української Головної Визвольної Ради (УГВР), Головного Командира Української Повстанської Армії (УПА) та Голови Проводу Організації Українських Націоналістів (ОУН) на Українських Землях, Генерал-Хорунжого

РОМАНА ШУХЕВИЧА

(Р. Лозовського — Тараса Чупринки — Тура)

1. ВІДДІЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ в НЮАРКУ, Н. ДЖ.

— підготовляє —

ЖАЛІБНУ АКАДЕМІЮ

—: яка відбудеться :—

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 8. КВІТНЯ 1951

о год. 7. ввечорі

В ЗАЛІ „УКР. ЦЕНТРАЛІ", 180 Вілліям Ст., НЮАРК.

Проситься усі українські установи, товариства та організації міста Нюарку і околиці здержатися в цьому дні від іншого рода імпрез та численно взяти активну участь у цьому святі для заманіфестування ідейної єдности українського громадянства та американського світу з Воюючою Україною.

ТАРЗАН, ч. 2550. Двох проти товпи.

А тоді вибухла буря. Дико М-Ва-Лот підносив свою велику мачугу і наскакував на непідозріваючого Тар - Гаша. „Кріґ-Аґ, Тар-Гашу!" кричав Тарзан на осторогу, відсуваючи набік То-Яда своєю рукою, а тоді скочив на плече М-Ва-Лота.

На цю осторогу Тар-Гаш обернувся взад і побачив, як Тарзан перекинув М-Ва - Лота понад свою голову просто в обличча остовпілих войовників.

Тарзан перескочив на сторону Тар-Гаша, і відвертаючися, зустрінувся з поглядами здивованих саготів.